

KULTURAFTALE

Sønderjylland-Schleswig

2017 - 2020

Sang uden grænser

UNG2020Kunst

UNG2020Film

UNG2020Dans

03 | Forord

04 - 05 | Interview

Kjeld Thrane og Erik Kennel,
Kulturaftale
Sønderjylland-Schleswig

06 | Hvad er Kulturaftale
Sønderjylland-Schleswig?

07-09 | Indsatsområde 1

Talentudvikling

08 | Dansk-tysk musikskoledag

09 | folkBALTICA Ensemble

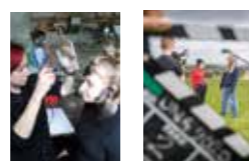
10-19 | Indsatsområde 2

Kultur grænseløs

11 | UNG2020

12-13 | UNG2020Dans

14-15 | UNG2020Kunst

16-17 | UNG2020Film

18-19 | Sang uden grænser

20-33 | De syv fyrtårne

Partnernes
kulturhighlights

21 | Tønder kommune

Youngmade, Zeppelin Tønder

22-23 | Kreis Nordfriesland

Erindringskultur

24-25 | Kreis Schleswig-Flensburg

Sønderjylland-Schleswig Pops

26-27 | Aabenraa kommune

Frøslevlejren

28-29 | Haderslev kommune

Teatertalenter Sønderjylland-Schleswig

30-31 | Stadt Flensburg

folkBALTICA festival

32-33 | Sønderborg kommune

Musik og scenekunst

34-35 |
Kommunikation og
markedsføring
Nøglen til succes

FORORD

I de seneste fire år har Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig fremmet og støttet dansk-tyske projekter, initiativer og aktiviteter. Fokus har ligget på erfaring-sudveksling, mødet mellem mennesker i forskellige aldersgrupper og på at udvide horisonter. I samarbejde med partnere, aktører og initiativtagere på begge sider af grænsen er der skabt projekter for mange forskellige målgrupper og inden for en lang række genrer.

Denne slutpublikation er et forsøg på at sætte ord på disse fantastiske oplevelser og enestående møder, men kan naturligvis ikke erstatte den opløftende følelse, man oplever, når man synger sammen med en masse livlige børn i en stor hal. Den kan heller ikke opveje den spontanitet og det engagement, som unge, uøvede dansere lægger for dagen, når de bevæger sig til musikken med stor passion. Vi vil lægge to korte film ud på hjemmesiden www.kulturfokus.dk, der viser projektet "Dans" og hele Kulturaftalen i billeder. På hjemmesiden er der også videoer om projektet "Sang uden grænser". Så kig endelig forbi!

I publikationen beskriver vi indsatsområder og tilhørende projekter, lader de medvirkende komme til orde og spørger, hvilke

Meget blev gjort muligt, og mange aktiviteter kunne finde sted

kriterier partnerne har valgt deres fyrtårnsprojekter ud fra. Desuden vil vi gerne

vide, hvad der gik virkelig godt, og hvad der kunne have været bedre. Corona spiller også en rolle, for pandemien har vendt op og ned på den dansk-tyske projektverden og stillet en række aktører over for store udfordringer. Delprojekter er blevet omskrevet, og deltagerne måtte udvise en høj grad af fleksibilitet. Meget er alligevel gjort muligt, og nogle aktiviteter kan også finde sted i 2021 efter Kulturaftale Sønderjylland-Schleswigs officielle afslutning. De aktuelle tal er derfor kun et udtryk for status ved publikationens færdiggørelse og kan stadig nå at ændre sig.

*Teamet bag Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig
ønsker dig god læselyst!*

INTERVIEW

med Kjeld Thrane og Erik Kennel

Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswigs dansk-tyske formandskab fortæller om Kulturaftale Sønderjylland-Schleswigs betydning.

” Hvilken betydning har Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig for grænseregionen?

I dag er Kulturaftalen blevet en integreret del af det grænseoverskridende kultursamarbejde, og for grænseregionens borgere er den vigtigere end store projekter, der bliver besluttet på højere plan. For aftalens indhold og projekter er lavet af borgerne for borgerne og er ikke politisk motiveret. Kulturaftalen og de forskellige projekter gør os bevidste om, hvor vi kommer fra, og hvilken særlig region vi bor i. Det har indflydelse på vores identitet som grænselandsbefolkning. Politisk set er den enkelte lokalt orienteret, men hvis vi ser på hele regionen fra et helikopterperspektiv, kan vi se muligheder og chancer, som vi ikke kan udnytte alene. Samarbejdet på tværs af grænser gør os til mere tolerante mennesker.

” Hvordan har Kulturaftalen bidraget til en bedre kulturforståelse hen over grænsen?

Gennem Kulturaftalen får partnerne indblik i kultur- og projektarbejdet i nabolandet. Det bliver vi inspireret af og kan også gennemføre idéer og tiltag lokalt eller medvirke i et større projekt på tværs af grænsen. Det åbner op for andre og flere muligheder for aktører og deltagere. For de enkelte deltagere er det måske ikke altid til at se, at der ligger en Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig samt overordnede politiske mål bag projekterne, hvis de f.eks. kun har deltaget i et mindre delprojekt.

” Pionerånd og nye visioner

Kulturpolitikerne før os var pionerer. De havde helt klare visioner for det grænseoverskridende kultursamarbejde. Vi, i den efterfølgende generation, må konsolidere disse visioner og udbygge dem yderligere. Maskineriet kører jo, men vi må også sørge for at holde det i gang og opretholde interessen. Det er en helt anden form for arbejde. Forankringen af det dansk-tyske kultursamarbejde skal fortsat styrkes i de politiske instanser, og Kulturaftalens berettigelse må sikres også fremadrettet. Der er i den forbindelse bl.a. fokus på at forklare og vise, hvad den enkelte partner får ud af samarbejdet. Vi giver Kulturaftalen konkret indhold i form af projekter, arrangementer og initiativer og viser, hvad der er muligt, når man er sammen om det.

” Hvordan er målene for den dansk-tyske Kulturaftale blevet opfyldt?

Mennesker i forskellige aldersgrupper er mødtes til de enkelte projekters arrangementer og har stiftet bekendtskab med grænseregionens kulturelle særpræg. Det har også været med til at styrke forståelsen for naboen. Fokus på talentudvikling og på børn og unge, som kommer i dialog med og lærer af hinanden, udgør et

grundlag, der kan bygges videre på. Desuden har børn og unge fået indsigt i kulturens verden gennem workshops og samspillet med professionelle kunstnere.

” Hvordan kan regionen som fælles kulturrum styrkes?

Men der skal fortsat gøres en indsats for at betragte regionen som en helhed og styrke samarbejdet endnu mere, selv i de fjerneste afkroge og fra øst til vest og fra nord til syd. Samarbejdet rummer endnu større potentiale både i forhold til institutioner og aktører. Der skal udbredes endnu mere dansk-tysk kultur til institutionerne, skolerne og foreningerne, og emnet skal også regelmæssigt på dagsordenen på kulturudvalgsmøderne lokalt. Det vil være med til at skabe større gennemsigtighed og øge kendskabet.

” Hvad er Kulturaftalens højdepunkter?

Især den dansk-tyske musikskoledag er et fantastisk eksempel på det vellykkede kultursamarbejde. Når det går løs igen, og hundredvis af musikelever drager af sted, er forventningens glæde stor, og alle venter spændt på deres optrædener og gensynet med andre musikelever. Det store samarbejde har også ført til mindre initiativer, hvor eleverne også mødes i løbet af året på tværs af grænsen for at spille sammen. De unge menneskers begejstring er stor, og det smitter af på familie og venner. På den måde når man også ud til andre, som ikke deltager umiddelbart. Mange gæster fra ind- og udland besøger årligt Tønder Festival, men den dansk-tyske dimension var ikke umiddelbart til at få øje på. I de forgangne år er der med initiativer som skolekoncerter, workshops og fremme af folkemusiktalenter gjort meget for at appellere til andre og yngre målgrupper fra begge sider af grænsen og gøre festivalen kendt på andre planer. De enkelte partners fyrtårnsprojekter kan udrette noget lokalt og samtidig tiltrække deltagere fra en større

Mange gæster fra ind- og udland

region. I Haderslev Kommunes fyrtårnsprojekt – et teaterprojekt for unge – har deltagerne lært meget og videreudviklet sig, men Teatret Møllen, som udgangspunkt for forløbet, har også taget meget med sig fra samarbejdet. Opførelsen til projektets afslutning var et publikumshit, som også inddrog offentligheden.

” Hvilke områder af det dansk-tyske samarbejde kan forbedres?

Man kan altid forbedre noget, der fungerer godt. Regionens kultursamarbejde skal forankres mere lokalt. Vi, som kulturpolitikere, må bidrage til at informere endnu mere ude i byerne og kommunerne om den grænseoverskridende kulturpolitik og de muligheder, som samarbejdet rummer. Mange lokalpolitikere ved endnu for lidt om de muligheder, der ligger i dansk-tyske møder. Mund til mund-propaganda og gode projekteksempler bidrager til øget oplysning og forståelse. Samarbejdet skal synliggøres på en håndgribelig og levende måde. Desuden bør man give især unge mennesker et perspektiv for, hvordan og med hvilke skridt de kan komme videre inden for deres respektive genrer. Inden for musik

og sport er mulighederne gode, men på andre kunstneriske og kreative områder er der plads til forbedring. Generelt kan man sige, at man kun bliver bedre, hvis der er en udfordring, eller man kan gå i dialog med andre. Amatørscenen og mødet med professionelle aktører kan i den forbindelse blive et springbræt til en professionel karriere.

” Hvordan kan Kulturaftalen synliggøres endnu mere?

På et kulturudvalgsmøde blev den nye læringsplatform ”filmfokus.org” fra UNG2020Film-projektet præsenteret, og folkene bag projektet forklarede sidens funktioner, og hvordan den kan bruges til filmprojekter i fremtiden. Denne form for præsentation giver mere end mange siders læsestof. Desuden bør der også lægges vægt på at præsentere projekterne i udvalgene ude lokalt, hvor de finder sted og er blevet til for derved at opnå en større genkendelsesgrad og lokal stolthed. For at gøre samarbejdet mere synligt kunne der etableres to-tre forskellige arrangementer inden for forskellige genrer, som appellerer til en bred målgruppe. De bør finde sted på skift hos de forskellige partnere for at styrke den dansk-tyske kulturforståelse i offentligheden. Desuden kunne man forbinde egne regionale arrangementer med et indslag fra et dansk-tysk projekt. I Haderslev blev der f.eks. afholdt et offentligt kulturnetværksmøde, og i tillæg til det informative program optrådte medlemmer fra det dansk-tyske danseensemble NBC, som dansede uddrag fra deres projekt. Den oplevelse ville konferencedeltagerne normalt kun have fået i teatret eller et lignende sted, men her fik de oplevelsen og unge dansetalenter præsenteret eksklusivt *on top*.

” Hvilke ønsker har I til kommende tiltag?

På grund af coronapandemien har mange møder ikke kunnet finde sted, og projektdelen har måttet ændres. Men som følge af begrænsningerne er der også opstået nye måder at mødes på, og denne digitale vej bør udbygges yderligere i tillæg til de former, der allerede er afprøvet. I den forbindelse bør man heller ikke begrænse sig til blot et tema eller fagområde men også arbejde tværfagligt. Desuden vil vi gerne yde en endnu større indsats for at fremme nabosproget i vores respektive lande yderligere. Det er vigtigt at forbedre sprogkendskaberne for at forstå hinanden og for at kunne nedbryde barrierer. Vi har brug for yderligere tiltag til at vække interessen for nabosproget, særligt blandt børn og unge. Det skal ikke være kortvarige inputs men initiativer, som følger børn og unge over en længere periode. Det kunne f.eks. være i form af elevmøder og -udveksling eller film på originalsproget. Eleverne kunne bl.a. først lære hinanden at kende via digitale medier og så senere arrangere fysiske møder for på den måde at lægge en del af genertheden bag sig. Det er vigtigt, at eleverne får gode oplevelser med nabosproget, så de også senere har lyst til at lære sproget og blive bedre til det. Kulturområdet giver desuden mulighed for at eksperimentere og begive sig ud i ukendt terræn i kreativ henseende. Her er der mulighed

Man kan altid forbedre noget, der fungerer godt

og det afspejler sig i udvalgets arbejde. Men samarbejdet er ikke nogen selvfølge, og vi må alle yde en personlig indsats på vores område. Hvis man vil et dansk-tysk samarbejde, så er det ikke gjort med uforpligtende erklæringer. Vi har brug for aftaler og rammer for at kunne virkeliggøre det grænseoverskridende arbejde, og vi har behov for midler til at igangsætte projekter og initiativer – uden dem kan vi ikke udrette noget! Gennem arbejdet i kulturudvalget lærer vi også hinanden bedre at kende, og det er godt og også nødvendigt ikke kun for det dansk-tyske samarbejde men også for det tværkommunale samarbejde. Det styrker vores netværk, og vi kan trække på hinandens erfaringer.

” Hvordan vil I beskrive arbejdet i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig?

Samarbejdet hen over grænsen er en absolut nødvendighed, og et godt og venskabeligt naboskab er også vigtigt og nødvendigt,

og det afspejler sig i udvalgets arbejde. Men samarbejdet er ikke nogen selvfølge, og vi må alle yde en personlig indsats på vores område.

Hvis man vil et dansk-tysk samarbejde, så er det ikke gjort med uforpligtende erklæringer. Vi har brug for aftaler og rammer for at kunne virkeliggøre det grænseoverskridende arbejde, og vi har behov for midler til at igangsætte projekter og initiativer – uden dem kan vi ikke udrette noget! Gennem arbejdet i kulturudvalget lærer vi også hinanden bedre at kende, og det er godt og også nødvendigt ikke kun for det dansk-tyske samarbejde men også for det tværkommunale samarbejde. Det styrker vores netværk, og vi kan trække på hinandens erfaringer.

Den danske politiker **Kjeld Thrane** blev valgt til formand for Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig i januar 2020 og vil turnusmæssigt beklæde posten i to år. Den erfarne kulturpolitiker er samtidig også formand for Udvalget for Kultur og Fritid i Haderslev Kommune.

Den nordfrisiske politiker **Erik Kennel** bor på øen Sylt og er næstformand for Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig. Erik Kennel blev valgt ind i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig i sommeren 2020. Han er desuden også formand for Kultur- og Uddannelsesudvalget i Kreis Nordfriesland.

HVAD ER KULTURAFTALE SØNDERJYLLAND-SCHLESWIG?

Indsatsområde 1 TALENTUDVIKLING

? Hvad er Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig?

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig er et samarbejde mellem fire danske og tre tyske kommuner, Land Schleswig-Holstein, Region Syddanmark og det danske Kulturministerium om at styrke kultur og kunst i den dansk-tyske grænseregion. Kulturaftale 2017-20 er den anden dansk-tyske Kulturaftale, som partnerne i Region Sønderjylland-Schleswig har indgået, og i begyndelsen af 2021 lød startskuddet til den tredje Kulturaftale fra 2021-24. Kulturaftalerne sætter rammen om et formelt samarbejde på tværs af kommunerne og landegrænsen for at koordinere og udnytte ressourcerne bedst muligt.

i Hvorfor indgå en grænseoverskridende Kulturaftale?

Med aftalerne ønsker partnerne at styrke det fælles kulturrum og den fælles identitet på tværs af den dansk-tyske grænse. Dette skal ske via koordinering, udvikling og kvalitetssikring af partnernes fælles indsats på kulturområdet. Sammen kan partnerne i aftalerne iværksætte aktiviteter, som hver enkelt kulturaktør, hver enkel forvaltning og hver enkel kulturinstitution ikke med egen kraft kan løfte. Kulturaftalerne skal dermed bidrage til et frit kulturrum og til at borgerne får et bredere og mere mangfoldigt kulturbud i hele den dansk-tyske grænseregion.

💡 Indsatsområder

I Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig 2017-2020 blev der fokuseret på to indsatsområder:

Talentudvikling

Kultur grænseløs

Via indsatsområderne blev en række konkrete projekter igangsat, der skulle bidrage til målopfyldelsen af Kulturaftalen, og som er nærmere beskrevet i denne publikation.

⚙️ Organisation

Kulturaftalerne bliver koordineret af kulturafdelingen på Regionskontor & Infocenter. Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig fungerer som politisk styregruppe for Kulturaftalerne og fastlægger indsatsområder samt bevilger projekter.

🤝 Partnere og økonomi

Kulturaftalerne Sønderjylland-Schleswig bliver finansieret af kommunerne Haderslev, Sønderborg, Aabenraa, Tønder, Kreis Nordfriesland og Kreis Schleswig-Flensburg, Stadt Flensburg, Region Syddanmark, Kulturministeriet i Danmark og Ministerium for Bildung, Wissenschaft und Kultur i Schleswig-Holstein. Den samlede økonomiske ramme for Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig fra 2017-20 var ca. 3,7 mio. kr. årligt.

Indsatsområde 1: Talentudvikling

Indsatsområdet skulle bidrage til at styrke regionens kulturelle særpræg, så flere børn og unge kunne opleve kunst og kultur på højt niveau, ved at eksisterende og nye talentudviklingstilbud blev sammentænkt. Samtidigt skulle indsatsområdet medvirke til at spotte kunstneriske talenter, så disse kunne dygtiggøre sig i interesse-

fællesskaber på tværs af grænsen. Disse kunstneriske talenter skulle ligeledes få bedre muligheder for at præsentere deres kunnen. Indsatsområdet "Talentudvikling" understøttede dette ved at sætte fokus på udviklingen af up-coming miljø.

DANSK-TYSK MUSIKSKOLEDAG

Musikken længe leve!

Til dansk-tysk musikskoledag genlyder en hel by af musik

Når hundredvis af musikskoleelever fra alle hjørner af Region Sønderjylland-Schleswig drager af sted, så står musikskoledagen på ny for døren. Alle syv musikskoler bidrager til den, og hvert år i starten af juni spiller musikken på skift op i en by i regionen. På en række scener både indendørs og udendørs optræder eleverne i alle aldersgrupper og inden for mange genrer. De præsenterer alle deres musik og viser, hvad de kan. Publikum kan nyde gratis kultur og musik en hel dag.

Talentudvikling

Siden 2012 har musikskolernes samarbejde været en integreret del af det dansk-tyske kultursamarbejde og har modtaget støtte fra Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig siden 2013, i perioden 2017-2020 udgjorde det årlige tilskud ca. 250.000 DKK. Dermed bidrager projektet til at støtte den musikalske talentudvikling i Region Sønderjylland-Schleswig og hører ind under dette indsatsområde.

På grund af corona var det ikke muligt af afholde musikskoledag i 2020. Det er planen, at den skal afvikles digitalt i efteråret 2021.

Interviewet er med Willi Neu, Kreismusikschule Schleswig-Flensburg

Hvilken betydning har dansk-tysk musikskoledag (DTM) for Kulturaftalen og omvendt?

Kulturaftalen udgør et unikt fundament for DTM og skaber rammebetingelserne for et kulturelt møderum, hvor mennesker og organisationer væves sammen på mange forskellige måder i en musikalsk sammenhæng.

Hvordan har samarbejdet udviklet sig i de forgangne fire år?

“DTM-familiens” årlige turné til byerne i regionen er bare toppen af isbjerget i dette vidunderlige samarbejde: aktiviteter mellem aktørerne som f.eks. bandcamps, koncertformater i årets løb, konferencer, samtaler, beslægtede projekter etc. vidner om et solidt fundament, som ganske vist forudsætter en målrettet og varig indsats af alle parter.

Hvordan kan man videreudvikle dansk-tysk musikskoledag?

Det er frem for alt en kulturpolitisk opgave hele tiden at tilpasse den valgte kurs og justere de samfundsmæssige sensorer i forhold til den herskende stemning, men også at have fornemmelse for afvigelser. Den grænseoverskridende diskurs, dialogen skal fortættes, for så følger de almindelige markedsføringsværktøjer med.

“Vores musik” har et regionalt publikum, som lytter meget opmærksomt og både afkoder og begrundes den politiske hensigt!

Hvilken betydning har DTM for regionen og for Kreismusikschule Schleswig-Flensburg?

Hos Kreismusikschule Schleswig-Flensburg får den årlige DTM, der har været afviklet siden 2012, hver gang masser af elever i forskellige aldre, forældre, undervisere, sammenspilsfællesskaber, ensembler, bands, kor og orkestre til at fokusere på at indøve et nyt program i fællesskab, på den fælles tur, familieudflugten til måske hidtil helt og aldeles ukendte egne, til nye scener, store artede spillesteder, pittoreske motiver i byerne, optrædere, masser af bifald, andre koncerter, samtaler etc., ja en berigende oplevelse for alle! Og efter DTM er naturligvis før DTM....

Hvordan ser ønskerne for projektets fremtid ud?

Fællesskabet mellem de syv offentlige musikskoler i Region Sønderjylland-Schleswig er lykkedes med at afspejle netværket i regionen offentligt i alle centre i kommunerne. Dette første mål er nået på imponerende vis. Undervejs er yderligere emner blevet behandlet som f.eks. samarbejder mellem fagområder, bandprojekter, inddragelse af kunstformater. Musikaktører fra begge sider af grænsen har både bragt musikudøvere fra talentområdet og breddekulturen sammen. Der er også afsøgt nye muligheder for, hvordan musikernetværket og publikum i grænselandet kan interagere og kommunikere. Musikskolerne satser på et dybdgående samarbejde, som også skal være aktivt i årets løb, herunder især møder mellem elever og lærere i projekter og aktioner. Kommunikationen er konstant, varig og altid konstruktiv, og den fører altid til en løsning af de udfordringer, der måtte opstå. Man kan ønske dette regionale samarbejde mellem uddannelses- og kulturinstitutioner, som er unik i europæisk sammenhæng, en yderligere forankring og en grundlæggende konsolidering, som rækker langt ud over kulturaftalers begrænsende tidshorisonter og langt ind i fremtiden.

FOLKBALTICA ENSEMBLE

Unge folkemusikere forenet gennem musikken

folkBALTICA Ensemblet (FBE) samler musikalske talenter fra begge sider af grænsen

Oplevelsen af at se og høre de unge musikere spille sammen på scenen er lige medrivende hver gang. Spilleglæden smitter af på publikum, som sidder lige begejstret tilbage efter hver optræden. folkBALTICA Ensemblet blev grundlagt i 2013 af Harald Haugaard, kunstnerisk leder af festivalen af samme navn. Han leder også ensemblet med de unge talenter den dag i dag, og de er alle i alderen mellem 17 og 27 år.

Der afholdes regelmæssigt optagelsesprøver, så ensemblet hele tiden får tilført nye medlemmer. Ensemblet optræder bl.a. til folkBALTICA Festivalens åbningskoncert og til Windmond-koncerterne i november. Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig 2017-2020 støttede ensemblet med et årligt tilskud på ca. 250.000 DKK, og har i øvrigt støttet ensemblet økonomisk siden 2013. På grund af coronapandemien kunne ensemblet ikke optræde i 2020.

Interviewet er med Harald Haugaard, kunstnerisk leder af folkBaltica Ensemblet

Hvordan har folkBALTICA Ensemblet udviklet sig i de forgangne år?

folkBALTICA Ensemblet kan betragtes som en stor succes. Da ensemblet blev grundlagt i 2013, blev der projekteret med 20-25 medlemmer. I dag er vi oppe på små 50 fra begge lande. Desuden spiller ensemblet på et meget højt kunstnerisk niveau og har ved flere lejligheder givet prøver på sin kunnen på scenen, og det med stor succes. Ensemblet tiltrækker sig stor opmærksomhed, særligt på grund af den kunstneriske udvikling i de senere år.

Hvordan ser ønskerne for projektets fremtid ud?

folkBALTICA Ensemblet er afhængigt af støttemidler for at kunne opretholde aktivitetsniveauet. Det kunne være dejligt, hvis der blev bevilget en mere langsigtet støtte, som rakte ud over kulturaftaleperioden. For det musikalske arbejde går jo også ud på at bevare og synliggøre den fælles kulturarv og gøre den levende. Vi graver dybt i de musikalske arkiver og henter sange, musik, melodier og viser frem til ensemblet, som ikke har været spillet længe. Efter at have bearbejdet materialet, bibringer vi de unge musikere netop denne musik, og gennem den oplever de så historien på nærmeste hold. Den erfaring og den viden har de så med sig i rygsækken senere og kan give den videre til den kommende generation. Og det er lige præcist det, det går ud på. At sikre kulturarven gennem musikken. Uafhængigt af projektperioder.

Willi Neu og Harald Haugaard om samarbejdet mellem dansk-tysk musikskoledag og folkBALTICA Ensemblet

De to projekter profiterer af hinanden og har ud over at udveksle erfaringer også kunnet foretage målrettet udvikling af talenter. Musikskolerne i regionen udgør grundlaget og kan være et springbræt for musikskoleelever til at blive optaget i ensemblet. I efteråret 2020 var begge projekter genstand for en evaluering. Samtidig blev mulighederne for videreudvikling afsøgt på fælles workshops med faglige tovholdere.

Hvilken betydning har dansk-tysk musikskoledag og folkBALTICA Ensemblet for talentudviklingen i den dansk-tyske grænse-region?

DTM og FBE er særlige perler i de grænseoverskridende samarbejder mellem europæiske kulturorganisationer med det ene mål for øje: at inspirere alle mennesker i en grænse-region, herunder særligt børn og unge, ved hjælp af musikens samlende kraft og bringe udøvere og publikum sammen og derigennem løbende videreudvikle musikalsk talentspotting og talentudvikling som en slags produktiv sideeffekt. To projekter drevet frem af visionær impetus symboliserer en produktiv proces hen mod en samfundsmæssig videreudvikling af det regionale kulturarbejde, idet processen løbende bliver suppleret.

Hvilken merværdi genererer samarbejdet mellem de to projekter?

En kobling mellem DTM og FBE er nærliggende og logisk. Den vil fremstå i en ny form, for i et styrket samarbejde udvikler positive drivkræfter nye perspektiver.

Uden musikskolerne ville der ikke være noget ensemble, for musikskolerne står for grunduddannelsen og sikrer fødekæden til ensemblet. Over halvdelen af ensemblets medlemmer kommer direkte fra musikskolerne. For de unge musiktalenter er det en gave at spille i et ensemble og derigennem få mulighed for at få spillepraksis og samle erfaring. Spilleglæden og den særlige fælles oplevelse smitter også af på de respektive musikskoler. Det profiterer flere forskellige parter af, og talentudviklingen bliver udmøntet i praksis. Ud af de omkring 130 medlemmer i de forgangne syv år har næsten en tredjedel valgt at tage en professionel uddannelse på musikonservatorier og universiteter. Hvis det kan bruges som et succesparameter, så har vi sejret over hele linjen!

Indsatsområde 2 KULTUR GRÆNSELØS

Indsatsområde 2: Kultur grænseløs

Indsatsområdet skulle medvirke til at synliggøre mangfoldighedens værdi indadtil og udadtil samt skabe en bredere brugerskare til regionens kulturtilbud. Hertil blev kunst og kultur brugt som en fælles platform, så borgere på tværs af grænsen kunne udveksle erfaringer og dele interesser. Indsatsområdet igangsatte en dialog om grænser-

nes nutidige betydning samt om udviklingen i det dansk-tyske grænse-land set i en kulturpolitisk sammenhæng. Aktiviteterne i indsatsområdet "Kultur grænseløs" skulle synliggøre, hvordan forskellige befolkningsgruppers særpræg gennem tiderne har været med til at præge den kulturelle udvikling i regionen.

UNG2020

UNG2020 har været gennemført som et paraplyprojekt med elementer fra forskellige kunstgenrer, der alle har haft til formål at forberede unge på at kunne tale om grænsedragningen i 1920 og betydningen af demokrati og medbestemmelse.

Fokus på grænser!

Ungeprojektet har bestået af delprojekterne UNG2020Dans, UNG2020Kunst, UNG2020Film og UNG2020Festival. Delprojekterne har alle taget udgangspunkt i 100 års markeringen af grænsedragningen i 1920 og har fra hver deres kunstneriske perspektiv haft fokus på skabe rum for kunstneriske udtryk, poetiske fortællinger og refleksioner over spørgsmål om grænser, demokrati, medbestemmelse og medborgerskab. Målet har været at få skabt interesse og sensibilitet hos både deltagere og publikum for betydningen af grænser både historisk og i al almindelighed. Til dette arbejde fik projektet 1,8 mio. DKK fra Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.

100 års markering af grænsedragningen

Mange afslutningsarrangementer har i 2020 måttet aflyses i deres oprindeligt planlagte form. Den største skuffelse var, at den planlagte ungefestival, der skulle finde sted i samarbejde med Tønder Festival og have flettet alle delprojekter sammen, måtte opgives.

Heldigvis kunne alle øvrige delprojekter gennem hårdt arbejde fra koordinatorene, kunstnere og deltagere gennemføres transformeret til mindre workshops eller via digitale platforme omdannet til virtuelle afslutningsarrangementer. Gennem UNG2020 er der således blevet skabt forslag, der giver nye muligheder for innovative kultur- og sprog møder på tværs af grænsen fremover.

Aktiviteter og målgruppe

Aktiviteterne har over perioden 2017-2020 været rettet mod både skoleklasser, fritidsgrupper og enkeltpersoner. Målgruppen for ungeprojekterne har primært været unge i alderen 15-25 år, men flere af delprojekterne har også arbejdet med yngre deltagere.

UNG2020Dans har taget afsæt i Kulturaftalens indsatsområde 1 "Talentudvikling", mens UNG2020Kunst og UNG2020Film har taget afsæt i indsatsområde 2 "Kultur grænseløs", hvor kulturmødet har stået i centrum.

UNG2020Dans

UNG2020Kunst

UNG2020Film

Sang uden grænser

UNG2020DANS

En mytologisk dansetriologi om grænser

Delprojektet UNG2020DANS har været med til at løfte det overordnede mål for UNG2020 projekter, der har været at vække interesse hos unge for grænsedragningen i 1920 samt motivere dem til at reflektere over grænsers betydning i al almindelighed. Danseprojektet har sit kunstneriske afsæt i indsatsområde 1 "Talentudvikling", hvor mødet og samarbejdet mellem professionelle dansere og unge talenter har stået i centrum.

Under kunstnerisk ledelse af koreograf Stela Korljan har delprojektet UNG2020DANS været planlagt som en triologi af danseopsætninger, hvor talentfulde elevdansere fra regionen har arbejdet tæt sammen med professionelle dansere fra Berliner Staatsballet om udviklingen af danseopsætningerne: "Uden Grænser #Sønderjylland Suite", "Colours - Carl Nielsen 3. Symfoni" og "En Verden". Alle danseop-

sætninger har taget afsæt i et mytologisk univers med reference til både aktuelle historiske spørgsmål om grænser og grænsedragning.

"Uden Grænser #Sønderjylland Suite" og "Colours - Carl Nielsen 3. Symfoni"

En danse-teatralsk rejse gennem tid og rum i et land mellem to have. Hovedfigurerne, Man of Earth og Woman of Sea, danner den røde tråd og fører tilskueren gennem emner som fælleskab, konflikter og uenigheder.

I 2019 blev forestillingen udvidet med triologiens anden del "Colours - Carl Nielsen 3. Symfoni" med dramaturgi af Ivana Stjepanovic, hvor fortællingen blev udvidet med et kunstnerisk fokus på vores forskelligheder og styrker.

"En Verden" - dans i en coronatid

Sidste del af dansetriologien danseoperaen "En Verden" af dramaturg Ivana Stjepanovic med original musik af Richard Wester var planlagt til opførelse i forbindelse med Kulturfestivalen UNG2020 som optakt til Tønder Festival 2020 med aktiv deltagelse af unge talentdansere fra hele regionen. Som følge af coronasituationen og aflysningen af Tønder Festival var dette ikke muligt, hvorfor opsætningen og præsentationen af "En Verden" måtte tilpasses omstændighederne.

Fra performative forestillinger til interaktive skoleworkshops

Med ukuelig passion for formidlingen af dans som kunstart har koreograf Stela Korljan under overskriften "DisTanz" (Dans med distance) forvandlet den planlagte opsætning af "En Verden" til en kombineret performativ og interaktiv skoleworkshop.

I efteråret 2020 blev der afholdt 8 skoleworkshops med deltagelse af i alt ca. 220 skoleelever. De er blevet præsenteret for sceneuddrag af "En Verden", og er blevet inviteret med til at danse udvalgte udsnit af koreografien under instruktion af de professionelle dansere Alexander Abdukarimov og Marina Kanno fra Berliner Staatsballet og talentdansere fra regionen. Som forberedelse til danseworkshoppen har alle skoleelever arbejdet med et didaktisk materiale om stykkets afsæt i nordens mytologi, der lægger op til refleksion over spørgsmål om grænser og grænsedragning både aktuelt og historisk.

Talentudvikling og kunstnerisk kulturmøde i bredden

Delprojektets faser 1 og 2 har i høj grad opfyldt målene i Kulturaftalens indsatsområde 1 "Talentudvikling", da dansetalenter fra regionen gennem et længerevarende forløb har udviklet deres talenter og dannet faglige og interkulturelle kontakter på tværs af regionen.

Omlægningen af "En Verden" til skoleworkshops har gjort dansen som kunstnerisk udtryksform tilgængelig for en mere bred deltagergruppe, og elever uden særlige danseforudsætninger er blevet inddraget aktivt.

”

"Med danseworkshops på skoler har vi i mødet mellem professionelle dansere, unge dansere og skoleelever opnået en perfekt kombination af performativ talentudvikling og interaktiv kulturel læring."

Stela Korljan, Koreograf og leder af danseensemblet NoBordersCompany

i FAKTABOKS

Fase 1 – 2018

Opsætning af danse-teateret "Uden Grænser #Sønderjylland Suite": Forestillinger i oktober 2018

Fase 2 – 2019

Genopsætning af "Uden Grænser #Sønderjylland Suite" med udvidelsen "Colours - Carl Nielsen 3. Symfoni" Forestillinger i maj 2019

Fase 3 – 2020

Danseworkshops på skoler efterår 2020 Hverken opsætningen af "En Verden" i forbindelse med Tønder Festival eller afslutningsarrangementet med en forestilling på Sønderborg Teater har kunnet gennemføres grundet coronarestriktionerne. Der er produceret en kort film, der sammenfatter forløbet for delprojektet UNG2020DANS med dansetriologiens tre faser.

NORDER147: UNGEKUNSTLABORATORIUM

KUNSTUDSTILLING "PERSPEKTIVWECHSEL" PÅ MUSEUMSBERG FLENSBURG

SKANDALØS FESTIVAL

UNG2020Kunst – Ungekunstlaboratorium

Delprojektet UNG2020Kunst har haft til formål at skabe et ungekunstlaboratorium, hvor unge gennem forskellige kunstneriske udtryksformer har kunnet reflektere over emner som demokrati, grænser og mangfoldighed i forbindelse med markeringen af 100 året for grænse-
dragningen 1920. Det er de to erfarne kunstnere Rick Towle og Dany Heck, der har stået for gennemførelse af delprojektets forskellige elementer og har tilrettelagt projektet på en måde, så de unge har været aktive medskabere i hele processen.

UNG2020Kunst har taget afsæt i indsatsområde 2 "Kultur grænseløs", hvor det åbne kulturmøde har stået i centrum. I UNG2020-projektet har UNG2020Kunst markeret sig ved sin eksperimenterende tilgang og de forskelligartede aktiviteter for den brede målgruppe af unge fra 8-18 år. Skoleklasser lige fra grundskoleklasser til gymnasieklasser samt frivillige kunstgrupper og festivaldeltagere har deltaget i at skabe både sjove, smukke, grimme, tankevækkende, uhyggelige og i det hele taget mangfoldige kunstneriske visuelle udtryk, der har været udarbejdet og præsenteret på både skoler, festivaler, museer og i atelierer.

”

”Det er vigtigt, at eleverne selv finder ud af, hvad de kæmper for og hvordan de vil udtrykke sig – nogen vælger den humoristiske synsvinkel, andre tager det mere alvorligt, men alle har været meget engagerede i den dialog, vi har sat i gang”,

Rick Towle, kunstner og workshopleder.

”

”Sprogbarrieren spiller ingen rolle, hvis man benytter sig af kunstneriske midler i en dialog”,

Dany Heck, kunstner og workshopleder.

i FAKTABOKS

Aktiviteter

- På en workshop med unge deltagere i Flensburg hjalp en skrædder med fremstillingen af landkort-kostymer, og en teaterfaglig person hjalp gruppen med at finde det rigtige udtryk til den planlagte opvisning. Sommeren 2018 blev der på Tønder Festival præsenteret "levende skulpturer". Deltagerne blandede sig med tilskuerne og inddragede publikummet.
- Ved hjælp af en fotodokumentation er skabelsesprocessen for landkort-kostymerne og de efterfølgende performances blevet fastholdt, og de er siden blevet udstillet i forskellige sammenhænge. For eksempel kunne dele af resultaterne vises i udstillingen "Perspektivwechsel", som kunne ses på Museumsberg Flensburg frem til 14.03.2021.
- Workshoprækken blev fortsat i 2019, og et af højdepunkterne var deltagelsen på Skandaløs Festival ved Neukirchen. Ugekunstlaboratoriet faciliterede en silketryksworkshop, hvor festivalgæsterne kunne få trykt de unges kunstneres motiver på deres medbragte t-shirts og poser.
- I 2020 er der afholdt skoleworkshops på begge sider af grænsen. Skoleelever fra 4. klasse til gymnasieklasser har arbejdet med billedkunstneriske udtryk og refleksioner over temaet "Kunst og demokrati – med eller uden grænser?". Også aktuelle spørgsmål som klima, racisme, sexismen og coronamasker er blevet visuelt tematiseret i elevtegninger.

SKANDALØS FESTIVAL

KUNSTWORKSHOP

KUNSTWORKSHOP

KUNSTPERFORMANCE PÅ TØNDER FESTIVAL

UNG2020Film - Film uden grænser

UNG2020Film tager afsæt i indsatsområde 2 "Kultur grænseløs". Fokus har været på kulturmødet mellem skoleelever fra hele Region Sønderjylland-Schleswig med interesse for at arbejde med film og filmproduktion. Temaet for arbejdet med filmproduktion har været grænser – både landegrænser men også andre personligt oplevede grænser.

Filmgalla 2019 - Det fysiske kulturmøde

Første del af UNG2020Film blev gennemført i efteråret 2019, hvor 9. og 10. klasser fra hele regionen mødtes fysisk til filmworkshops på hhv. Knivsberg og ADS Schullandheim på Sylt, hvor der under instruktion fra professionelle filmfolk blev arbejdet med filmproduktion fra bunden af. Den 29. november 2019 blev der afholdt filmgalla i Tønder for alle deltagende klasser med uddeling af filmpriser.

”

Med UNG2020Film har vi fået skabt en digital medieplatform, der har et stort potentiale for både fremtidige filmprojekter eller andre typer af projekter i Region Sønderjylland-Schleswig, der har brug for at mødes og dele materiale virtuelt.”

Birgitte Boelt, Projektleder for UNG2020Film, CFU/UCSyd-Haderslev

Filmfestival 2020 – Det virtuelle kulturmøde

Grundet coronasituationen i 2020 var det nødvendigt at nytænke hele UNG2020Film-konceptet. Frem for en filmworkshop baseret på det fysiske kulturmøde, blev der i efteråret 2020 skabt en digital læringsplatform, hvor der også var mulighed for virtuelle møder. Hertil havde projektets professionelle filmfolk produceret en række fagligt gennemarbejdede instruktionsvideoer til filmproduktion fra A-Z – fra manuskriptskrivning over optageteknik og instruktion til klipning og filmredigering.

Alle deltagende skoler fik i efteråret 2020 besøg af projektets filmfolk, der afholdt lokale workshops i de enkelte klasser som erstatning for det fælles dansk-tyske workshop, der ikke kunne gennemføres pga. pandemien. Herefter kunne eleverne arbejde videre med deres ideer til film og søge vejledning i instruktionsvideoerne på læringsplatformen. Via den digitale platform kunne eleverne uploade deres film, så de kunne få feedback fra filmfolkene og de andre skoler. Den 27. november 2020 blev der afholdt en virtuel filmfestival for alle deltagende klasser med uddeling af filmpriser.

i FAKTABOKS

Filmfestival 2020: Priser

Bedste Manuskript:

Privatskolen Als, "Anderledes"

Bedste Skuespil

Privatskolen Als, "Anderledes"

Bedste Teknik

Bernstorff Gymnasium, "Grenzen"

Bedste Plakat

Deutsche Schule Tingleff, "Æ skaf"

Publikumspris

Tønder Distriktskole, "Hjælp"

Bedste Film

Privatskolen Als, "Anderledes"

Delprojektet UNG2020Film er blevet gennemført i et samarbejde mellem Region Sønderjylland-Schleswig og UCSyd Center for Undervisningsmidler (CFU) under projektlejledning af Birgitte Boelt fra UCSyd (CFU), samt filmfolkene Martin Strange-Hansen, Thomas Engell, Lukas Eylandt og Christian Mertens.

SANG UDEN GRÆNSER

Sang uden grænser

Et sangprojekt kan med let anvendelige metoder bygge broer mellem kulturer, selvom man ikke kan sproget eller forstår sangens tekst. Sangglæden er i fokus. Det dansk-tyske sangprojekt "Sang uden grænser" har de sidste 4 år haft som formål at øge sang- og kulturforståelse hos børn mellem 5 og 8 år fra hele Region Sønderjylland-Schleswig. Derudover fik lærere og pædagoger mulighed for at deltage i efteruddannelseskurser om, hvordan man synger med børn på forskellige sprog.

Mange aktiviteter

I sin løbetid har projektet bestået af en række aktiviteter og initiativer, herunder:

- I alt 4 forårs- og efterårsforløb med kurser til danske og tyske lærere og pædagoger om at synges med børn på dansk og tysk, men også regionalsprogene sønderjysk, frisisk og plattysk blev inddraget.
- Forløb ude i børnehaver og skoler med tilknyttede musikpædagoger fra regionens musikskoler og sangcentre
- Partnermøder mellem danske og tyske institutioner med dertilhørende inddragelse af forældrene og fællessang
- Udvikling af trykte og digitale materialer om sang bl.a. to sanghæfter "Lad os synges / Lasst uns singen" 1 & 2, videolektioner fra

introkurser til pædagoger og lærere, metodefilm om bl.a. opvarmingsøvelser, puls og rytme og flerstemmighed samt vejledninger omkring det at synges med børn udarbejdet i samarbejde med Dr. Anke Rosbach fra IQSH.

- Åbne dansk-tyske sangefermiddage med foredrag. Målgruppen var alle borgere med interesse for sang og grænselandet.

Hvert forløb kulminerede i et afslutningsarrangement. Inden coronapandemien var det muligt at samle ca. 500 børn til arrangementerne, der gav plads til både sang, leg, fælles madpakkespisning og ægte glæde. På intet tidspunkt kunne det mærkes, at ikke alle børn kunne hinandens sprog. Imens corona-restriktionerne stod på, blev både forløbene og afslutningsarrangementerne gennemført i en light udgave vha. digitale virkemidler som bl.a. live-streams. De nedskalerede virtuelle afslutningsarrangementer på forløbene i 2020 havde dog ingen betydning for børnene, der spontant brød ud i sang, mens de ventede på, at livestreamen startede, hvilket endnu en gang bekræftede, hvor meget man kan bevæge med musikkens kraft.

Musikkens kraft

Grænseoverskridende sangglæde

Projektet og dets koncept har skabt megen sangglæde og inddraget børn fra hele grænselandet: Projektet "Sang uden grænser" har vakt stor glæde og nysgerrighed for både sang og sprog hos børn og deres voksne. Metoder til arbejdet med sangen og børn er blevet taget godt imod i skoler og institutioner og har medført, at der med glæde og engagement bliver sunget både på modersmålet og på nabolandets sprog.

Merete Abrahamsen, sangpædagog i projektet "Sang uden grænser" og sangkonsulent ved Haderslev Musikskole

Unikt samarbejde

Til projektet har der været tilknyttet en særlig styregruppe med repræsentanter både fra musikverdenen og skoleverdenen. Styregruppen havde til opgave at byde ind med faglig viden samt erfaringer for bedst mulig realisering af projektets formål. Det gode samarbejde og de mange netværk, som den samlede styregruppe kunne trække på, har banet vejen for vigtige beslutninger om materialeudvikling og tilrettelæggelse af projektføløb. Den unikke medlemssammensætning gjorde, at der både var et fokus på sangfagligheden men også på de behov, der var hos målgrupperne i regionens skoler og daginstitutioner.

FAKTABOKS

Der har i alt deltaget ca. 1.700 børn i projektet fra 78 institutioner. Projektet har haft 4 afslutningsarrangementer, bl.a. i Grænehallerne i Kruså. Afslutningsarrangementer i 2020 er fundet sted i light-udgaver, hvor der blev livestreamet fra en af de institutioner, der deltog i det pågældende forløb.

Projektets samlede budgetramme var 1.415.500 DKK

Partnerens kulturhighlights DE SYV FYRTÅRNE

To fyrtårnsprojekter med hver sit fokus
Unge musiktalenter og udvikling af et formidlingskoncept var det respektive omdrejningspunkt for projekterne

Talentudviklingsprogram Youngmade

Tønder kommunes fyrtårnsprojekt 2017-18 var "Youngmade", et talentudviklingsprogram skabt med henblik på at lave et musikalsk udviklende, socialt sammensmeltende og grænseoverskridende projekt, der fandt sted under Tønder Festival.

Formålet med "Youngmade" var at bringe danske og tyske unge musikere mellem 15 og 25 år sammen. Sammen gennemgik de unge et forløb med en musikalsk opgave, der skulle løses i samarbejde med et på forhånd udvalgt band fra festivalen. De unge deltog i en masterclass og sluttede af med at spille en koncert på Tønder Festivals Campingscene.

Desuden indgik en årlig skolekoncert ved Tønder Festival i fyrtårnsprojektet, hvor blandt andet folkBALTICA Ensemblet optrådte. Ved koncerterne fik 3000 skolelever fra begge sider af grænsen mulighed for at opleve folkemusik af høj kvalitet.

i FAKTABOKS

Festivalen har igennem mange år været Danmarks største inden for folkemusik, og mange besøgende har igen og igen deltaget i festivalen. Med fyrtårnsprojektet ønskede man at sætte fokus på at tiltrække en yngre målgruppe til festivalen. Fyrtårnet fik i 2017 og 2018 100.000 DKK fra Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.

INTERVIEW

” Hvorfor valgte Tønder kommune Youngmade som fyrtårnsprojekt?

Via "Youngmade" projektet fik vi mulighed for at sætte fokus på de unges rolle i Tønder Festival – både i forhold til unge musiktalenter og i forhold til at formidle folkemusik af høj kvalitet til en bred gruppe af unge via skolekoncerterne. Danske og tyske unge fik mulighed for at mødes i et udviklende musikmiljø, mens en stor gruppe elever oplevede festivalstemning på nært hold.

” Hvad opnåede Tønder kommune med fyrtårnsprojekterne i de forgangne fire år i et grænseoverskridende perspektiv?

"Youngmade" projektet har bidraget til udviklingen af unge musikalske talenter på tværs af den dansk-tyske grænse – de har fået sceneerfaring og oplevet, hvordan det er at spille sammen med professionelle musikere. Samtidig er der blevet opbygget et styrket samarbejde mellem Tønder Festival og musikskolerne. Via skolekoncerterne har skoleelever fra begge sider af grænsen fået positive oplevelser med folkemusik, hvilket styrker publikumsføddekæden til en vigtig kulturbegivenhed i grænselandet.

” Hvordan understøtter de valgte fyrtårne Kulturaftalens mål?

I "Youngmade" projektet blev der sat fokus på talentudvikling af unge musikere og samtidig på at formidle folkemusikken til en bred gruppe af unge via skolekoncerterne. Dermed har projektet både bidraget til Kulturaftalens mål om, at kunstneriske talenter får bedre mulighed for at præsentere deres kunnen, og om at upcoming miljøet udvikles i Region Sønderjylland-Schleswig, samt om at flere børn og unge skal opleve kunst og kultur af høj kvalitet.

Tønder kommune

YOUNGMADE OG ZEPPELIN TØNDER

Zeppelin Tønder

Omdrejningspunktet for kommunens fyrtårnsprojekt 2019-20 var den nedlagte tyske zeppelinbase i Tønder. Målet var at udvikle et koncept for etablering af "Zeppelin Tønder" som et oplevelses- og formidlingscenter i international klasse. Der blev både inddraget konsulentvirksomheder med fokus på historie og fortælling samt fageks-perter i konceptudviklingen. Aktiviteterne har skabt grundlag for, at det kommende center har et videreudviklet stærkt koncept for nogle af centrets meget centrale formidlingsspor:

- Fredelig sameksistens i grænselandet.
- Læring, viden og forskning.

Den konceptudvikling, der er blevet muliggjort gennem fyrtårnsmidlerne, bidrager samlet set til grundlagsskabelsen af en ny stor kultur- og oplevelsesattraktion, som er tæt forbundet til grænselandet på såvel den danske som den tyske side, og som potentielt vil kunne tiltrække besøgende mange forskellige steder fra.

INTERVIEW

” Hvorfor valgte Tønder kommune Zeppelin Tønder som fyrtårnsprojekt?

"Zeppelin Tønder" er et enestående historisk vidne til drømmen om at gøre zeppelinerne til fremtidens luftfartøjer og samtidig den mest velbevarede base i Europa. Den rummer i sig selv en dansk-tysk historie, fordi den førhen lå på tysk område men nu ligger i Danmark. Derfor syntes vi, at det var oplagt at sætte fokus på fortællingen omkring dette unikke sted og på, hvordan et formidlingskoncept kunne se ud.

” Hvad opnåede Tønder kommune med fyrtårnsprojekterne i de forgangne fire år i et grænseoverskridende perspektiv?

Konceptudviklingen i forhold til "Zeppelin Tønder" har i høj grad været med til at sætte fokus på formidlingen af den fælles kulturarv omkring fredelig sameksistens i grænselandet. Dette vil være en hjørnesten i "Zeppelin Tønders" formidlingskoncept sammen med andre vigtige aspekter. Der er i dag fred og fordragelighed i grænselandet, men det er ingen selvfølge. Centrets temaer og forbindelse til grænselandet lægger op til, at der både er et formidlingsmæssigt ansvar og faglig relevans i at opbygge et center med et formidlingsspor, hvor der rettes et særligt fokus mod "os"/"vi" i det dansk-tyske samarbejde.

” Hvordan understøtter de valgte fyrtårne Kulturaftalens mål?

Via "Zeppelin Tønder" projektet har vi arbejdet med, hvordan en attraktion kan formidles til både børn, unge og voksne og samtidig til målgrupper, som ikke i forvejen har en særlig interesse for historiske oplevelser. På den måde har vi arbejdet med, hvordan attraktioner og oplevelser kan gøres tilgængelige til nye brugergrupper på sigt. "Zeppelin Tønder" er endnu ikke etableret, men konceptudviklingen sætter rammen om et nyskabende og spændende koncept.

i FAKTABOKS

Fyrtårnsprojektet tager udgangspunkt i den nedlagte zeppelinbase i Tønder. Tønderbasen blev oprettet under første verdenskrig med flere zeppelinhangarer og en flyhangar, og er i dag en af de bedst bevarede zeppelinbaser, der er tilbage i Europa. Formålet med fyrtårnsprojektet var at udvikle et formidlingskoncept for et museum på den nedlagte base. Fyrtårnet fik i 2019 og 2020 100.000 DKK fra Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.

Erindringskultur med en regional dimension

Kreis Nordfrieslands fyrtårnsprojekt beskæftigede sig med erindringskultur og bød på forskellige workshops for danske og tyske deltagere i KZ-Gedenkstätte Husum-Schwesings nye Samtidens Hus, hvor bl.a. aspekter som civilcourage, skyld, forfølgelse, krigsforbrydelser og det at skulle leve videre med historien blev taget op.

Mindestedet viser nationalsocialismens rædsler, og de umenneskelige vilkår, som fangerne levede under i 1944 under naziregimet, er gjort meget nærværende på området. Mindestedet KZ-Gedenkstätte Husum-Schwesing blev åbnet i 1987.

Workshops bidrager til øget viden

På workshops under overskriften "Lad os snakke om nationalsocialismen! – danskere og tyskere diskuterer et mørkt kapitel i samtidshistorien" blev emnet både italesat mere overordnet og i relation til lejren. Der blev lagt et stort arbejde i planlægningen af workshoppen, og de kunne kun gennemføres ved hjælp af midlerne fra Kulturaftalen. Workshoppen var gratis og blev promoveret intensivt i både Danmark og Tyskland, og alligevel var søgningen noget mindre end forventet. Projektet havde imidlertid først og fremmest gavn af at afprøve noget nyt og bl.a. finde ud af, om der kan gennemføres workshops med deltagere nord og syd for grænsen på kz-mindestedet. Samtidig blev der udviklet et didaktisk koncept for formidling af regionalhistorien.

160 interesserede borgere fra begge lande deltog i workshoppen, og de tilegnede sig yderligere historisk viden om regionen via det forberedte materiale og diskussionerne og fik mulighed for at beskæftige sig intensivt med aspekter som nationalsocialisme, demokrati, menneskerettigheder og erindringskultur.

i FAKTABOKS

Stiftung Nordfriesland støtter kulturen og voksenundervisningen i kredsen. Desuden omfatter Stiftung Nordfriesland Kreis Musikschule, det historiske arkiv og KZ-Gedenkstätte Husum-Schwesing.

Fyrtårn bevilling per år: 100.000 DKK.

INTERVIEW

”Fyrtårnsprojektet og workshoppen har effektivt understøttet de strategiske mål for regionalhistorien i Kreis Nordfriesland. Den historiske viden om regionen er således blevet styrket, og identifikation med regionen og forståelsen for eksisterende strukturer, kultur, skikke samt natur er blevet fremmet”,

Johanna Jürgensen, direktør for Stiftung Nordfriesland.

” Hvorfor har Stiftung Nordfriesland valgt ”Erindringskultur på KZ-Gedenkstätte Husum-Schwesing” som fyrtårnsprojekt?

Workshoppen skulle være med til at gøre opmærksom på det vel nok vanskeligste kapitel i den dansk-tyske historie, besættelsen af Danmark under Anden Verdenskrig, og skabe et samtaleformat, hvor danskere og tyskere udveksler synspunkter om de daværende begivenheder og følgerne.

” Hvad har Stiftung Nordfriesland opnået med fyrtårnsprojektet i de forgangne fire år i et grænseoverskridende perspektiv?

Stiftung Nordfriesland har gjort den erfaring, at den danske presse har vist stor interesse for workshoppen. Alligevel var søgningen, især i Danmark, ikke særlig stor. Historisk-politisk dannelse er nu engang ikke underholdning, og vi havde ikke så gode kontakter til skolerne og universiteterne i Danmark for at opveje dette.

” Hvorvidt bliver Kulturaftalens mål opfyldt med det valgte fyrtårn?

Der er samlet rigtig meget materiale om det dansk-tyske grænseland under Anden Verdenskrig og tiden derefter. Desuden er workshoppen jo blevet afholdt, og deltagerne var meget interesserede. Forventningen var generelt ikke, at man skulle nå ud til et stort antal personer. Det handlede mere om at afprøve formatet. Konceptet er nu blevet ændret, og der planlægges et dansk-tysk teaterprojekt. Den kunstneriske tilgang passer også godt til mindestedet.

Popgenrer fortolket

Danske og tyske musikelever spillede sammen

Kreis Schleswig-Flensburgs fyrtårnsprojekt gav unge musikelever fra Danmark og Tyskland mulighed for at spille sammen i et orkester og fortolke pop på en kreativ måde.

Professionelle orkesterforbilleder

Unge instrumentalister og sangere fra Kreis Schleswig-Flensburg, Kreis Nordfriesland, Stadt Flensburg, Aabenraa Kommune, Sønderborg Kommune, Tønder Kommune og Haderslev Kommu-

ne blev inviteret til at spille sammen i et stort pop-orkester med titlen "Sønderjylland-Schleswig Pops – Symphonic Orchestra & Choir". Her var der plads til alle instrumenter og stemmer som f.eks. strygere, messing- og træblæsere, perkussionister (herunder slagtøj, pauker og mallets), unge talenter på el-guitar, el-bas, klaver/keyboard, harpenister, solo- og korsangere samt andre musikere med en forkærlighed for pop-, rock- og filmmusik, musicalmelodier og internationale hits med symfonisk lyd. Projektet har f.eks. "NDR-Pops Orchestra" og "DR's Underholdningsorkester" som sine professionelle forbilleder.

Musikalske inputs fra eksperter

Hvert år tilbød Kreismusikschule Schleswig-Flensburg i alt 4-5 musikweekender for op til 60 musikbegejstrede unge fra Region Sønderjylland-Schleswig. Med afsæt i den grundlæggende idé bag "Sønderjylland-Schleswig Pops" og under ledelse af musikpædagoger og musikere fra regionen blev der udviklet forskellige formater til arbejdsfaserne, som sluttede med offentlig præsentation.

Musikgenrer brugt på en ny og kreativ måde

Unge musikere fik dermed mulighed for i fællesskab at gå i dybden med deres musikalske udtryksformer på tværs af den dansk-tyske grænse og bruge et poporkester som kommunikationskanal på en helt ny kreativ måde. Danske og tyske unge havde desuden mulighed for ud over de fælles kunstneriske udtryksformer også at opleve aspekter som gensidig respekt og værdsættelse via fritidsaktiviteter og opfatte sig selv og udvikle sig som fremtidige kulturelle motorer i regionen. Da besætningerne ofte skiftede til de forskellige musikweekender, var det nødvendigt permanent at nytænke litteraturudvælgelsen og det pædagogisk-didaktiske arbejde. Store overlap mellem de forskellige musikskolers aktiviteter og de vidtrækkende støttetiltag til særligt talentfulde unge viste sig desuden at være en organisatorisk udfordring.

Facit: Fyrtårnsprojektet "Sønderjylland-Schleswig Pops" har opfyldt de fastlagte mål i løbet af kultur-aftaleperioden.

Koncerter øger orkestrets musikalske kompetence

Der var mange offentlige prøver og koncerter i forbindelse med de forskellige udgaver af dansk-tysk musikskoledag og andre offentlige arrangementer i Schleswig, Aabenraa, Husum, Tønder, Flensburg (nytårsreception, "Flensburg Ahøj"), Kappeln og Haderslev.

Desuden blev der lavet et orkesterarrangement til kulturaf-taleprojek-tet "Sang uden grænser", som blev indspillet i forskellige optagelses-sessions og (ur-)opført tosproget med en ung sangerinde.

”

”De unge deltagere fik mulighed for at gå i dybden med deres musikalske udtryksformer og lære nye genrer at kende. Desuden kunne de spille i et fælles orkester, samle nye musikalske erfaringer og prøve sig selv af i en interkulturel sammenhæng”, Willi Neu, leder af Kreis Musikschule Schleswig-Flensburg.

i FAKTABOKS

Kreis Schleswig-Flensburgs Kulturstiftung forener kred-sens forskellige kulturaktiviteter, støtter og rådgiver andre kulturenheder og kulturaktører. Kulturstiftung omfatter også kulturinstitutionerne Landschaftsmuseum Angeln i Unewatt, Kreis- und Stadtarchiv Schleswig-Flensburg/Schleswig og Kreismusikschule.

Fyrtårn bevilling per år 100.000 DKK.

INTERVIEW

” Hvorfor har Kulturstiftung Schleswig-Flensburg valgt "Sønderjylland-Schleswig Pops" som fyrtårnsprojekt?

Musik taler mange sprog, og alle forstår dem. Derfor syntes vi, at et orkesterprojekt, der bringer unge musikbegejstrede mennesker i grænseregionen sammen, ville være helt ideelt. Dertil kommer, at Kreismusikschule Schleswig-Flensburg er en topprofessionel partner med mange højt motiverede musikskoleundervisere.

” Hvad har Kulturstiftung Schleswig-Flensburg opnået med fyrtårnet i de forgangne fire år i et grænseoverskridende perspektiv?

Gennem det åbne tilbud og koncerterne har projektet bidraget til dialog mellem kommunerne i grænseområdet. Det er ganske vist kun til en vis grad lykkedes at fastholde deltagere nord fra grænsen i ensemblet, men "Sønderjylland-Schleswig Pops" har flere gange optrådt i en grænseoverskridende sammenhæng, bl.a. til dansk-tysk musikskoledag.

” Hvorvidt bliver Kulturaf-talens mål opfyldt med det valgte fyrtårn?

"Sønderjylland-Schleswig Pops" opfylder til fulde de tilstræbte mål under indsatsområde 1 "Talentudvikling". De deltagende unge fra regionen fik mulighed for at gå i dybden med deres musikalske udtryksformer og lærte at bruge et poporkester som kommunikations-kanal på en helt ny kreativ måde.

Den lille historie i den store historie

Frøslevlejren danner rammen om projekter med historiske perspektiver

Fyrtårnsprojekt i Frøslevlejren bestod af otte meget forskellige delprojekter, som har beskæftiget sig med det grænseoverskridende perspektiv på vidt forskellig måde.

En bred vifte af aktiviteter

Fyrtårnsprojektet bestod blandt andet af delprojekterne "GenFærd", "Udsigter fra min bedstemors køkken", en sommercamp, "100 % fremmed?" og udvikling af en flersproget hjemmeside.

Under den ugelange sommercamp, som blev holdt i både 2019 og 2020, fik børnene mellem 9 og 17 år undervisning af kunstnere indenfor 5 kunstarter: teater, sang, dans, elektronisk musik og video. Arrangørerne har modtaget begejstrede tilbagemeldinger fra forældre, der fortæller, at campen var en meget udviklende og fantastisk oplevelse for deres børn. Campen har lagt grunden til et stærkere samarbejde på scenekunstrådet i Region Sønderjylland-Schleswig. På grund af coronapandemien var der desværre kun to tyske deltagere, men planen er at arbejde videre med en dansk-tysk sommercamp i de kommende år.

I projektet "GenFærd" formidlede to scenekunstnere deres arbejdsproces og materialekendskab til eleverne i et kunstnerisk forløb, der foregik både på skolerne og i Frøslevlejren, og som blev udmøntet i nært samarbejde med klassernes dansk-, historie- og billedkunstlærere. Via delprojektet blev det tydeligt for eleverne, at der også i deres forfædres tid har boet mennesker, der stammer fra mange forskellige steder i verden i grænselandet.

"100 % fremmed?" var en 3-ugers kulturfestival med udstillinger og aktiviteter mange steder i Aabenraa-by, hvor folk kunne mødes og udveksle erfaringer på kryds og tværs. Udstillingen blev også vist i Frøslevlejren. Til forestillingen "Udsigter fra min bedstemors køkken" fik publikum lejlighed til at drøfte deres egne erfaringer med at leve i et grænseland.

Individets personlige oplevelse af at leve i grænselandet

I tre af projekterne har det været individets personlige oplevelse af at leve i grænselandet, der har dannet centrum – hvordan den personlige historie er indlejret i de historiske begivenheder, der har rullet henover landsdelen. Det var tilfældet i huskunsterprojektet "GenFærd", hvor Frøslevlejren og grænselandets historie dannede baggrund for et scenekunstnerisk forløb med 102 skoleelever fra i alt fem danske og tyske skoler i Sønderjylland, og også i visningen af teaterstykket "Udsigter fra min bedstemors køkken" med efterfølgende samtalesaloner for publikum.

Det grænseoverskridende aspekt bliver globalt

Den personlige vinkel var også central i projektet "100% fremmed?", hvor det grænseoverskridende aspekt blev globalt, idet projektets centrale element var en udendørs udstilling med 110 portrætter af borgere med flygtningebaggrund. Heraf var ti portrætter af lokale borgere med flygtningebaggrund, som statistisk repræsenterer den gruppe af mennesker, der er kommet til Aabenraa som flygtninge siden 1956, samt et portræt af et medlem af det tyske mindretal.

Udviklende camps

portrætter af borgere med flygtningebaggrund. Heraf var ti portrætter af lokale borgere med flygtningebaggrund, som statistisk repræsenterer den gruppe af mennesker, der er kommet til Aabenraa som flygtninge siden 1956, samt et portræt af et medlem af det tyske mindretal.

i FAKTABOKS

Frøslevlejren ligger tæt på Padborg og fungerede som fangelejre for det tyske sikkerhedspolis fanger under Anden Verdenskrig. Efter krigen blev lejren omdøbt til Fårhuslejr og blev i en periode til straffelejre for landssvigere. I dag huser Frøslevlejren både et museum, diverse frivillige organisationer og en efterskole. Aabenraa kommunes fyrtårnsprojekt havde som mål at udvikle et koncept for, hvordan lejren skulle præsenteres sig i fremtiden og fik dertil 100.000 DKK fra Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.

INTERVIEW

” Hvorfor valgte Aabenraa kommune formidlingsprojektet Frøslevlejren som fyrtårnsprojekt?

Frøslevlejren blev valgt som Aabenraa Kommunes fyrtårnsprojekt, fordi kommunen arbejder med at udvikle Frøslevlejren som "attraktion". Projektet gennemførtes for:

- med Frøslevlejrens historie som prisme at skabe oplevelser og aktiviteter af relevans for et nutidigt publikum
- at udvikle og afprøve nye formidlings- og undervisningsgreb, der evt. kan videreføres i forhold til den forventede udvikling af Frøslevlejren.

” Hvad opnåede Aabenraa kommune med fyrtårnsprojektet i de forgangne fire år i et grænseoverskridende perspektiv?

Ved at bruge Frøslevlejren som ramme for projekterne har vi opnået at kunne give projekterne en historisk perspektivering, idet stedet både rummer historien om krig og efterkrigstidens bevægelse frem mod den fredelige sameksistens og nutidens demokrati.

” Hvordan understøttes Kulturaftalens mål via det valgte fyrtårn?

Vi har i vores fyrtårnsprojekt arbejdet med begge Kulturaftalens mål "Talentudvikling" og "Kultur grænseløs".

Særligt i projekterne "GenFærd" og "Sommercamp" har vi arbejdet med talentudvikling.

Målene under "Kultur grænseløs" har vi dyrket i projekterne "100 % fremmed?", den nye hjemmeside og i "Udsigter fra min bedstemors køkken".

Fyrtårnsprojektet har således givet os mulighed for at eksperimentere med nyskabende lærings- og formidlingsmetoder af højst forskellig art og afprøve dem i lille skala, inden vi lægger os fast på en bestemt retning for formidling af Frøslevlejrens historie(r).

”

"I vores fyrtårnsprojekt har vi arbejdet med at udvikle nye typer af formidling af en høj faglig og indholdsmæssig kvalitet. Gennem eksperimenterende prøvehandlinger har vi udviklet nye og innovative greb til formidling, noget der gør Frøslevlejren vedkommende og spændende. Vi har haft et særligt fokus på børn og unges oplevelse af deres eget og deres families liv som præget af grænselandets historiske kontekst",

Lise Lotte Urfe, kulturkonsulent og projektleder for Aabenraa Kommunes fyrtårn.

INTERVIEW

” Hvorfor valgte Haderslev ”Sønderjylland-Schleswig teatertalent” som et fyrtårnsprojekt?

Haderslev Kommune ønsker at understøtte talentudviklingen og har med Teatret Møllen og mange aktive amatørscener en styrkeposition inden for teater og scenekunst. Projektet etablerede et nyt tilbud til unge teatertalenter i alderen 16 og 21 år i grænselandet, og målet med projektet var at give talenter mulighed for at udvikle deres talent, hvor de bor, og dermed kunne fastholde de unges tilknytning til regionen. Projektet ligger derfor i naturlig forlængelse af Haderslev Kommunes kultur- og fritidspolitik, der sætter fokus på udviklingen af talentmiljøer og særligt indsatsområderne ”Mere end Haderslev – Kulturaftalerne” og ”Billedkunst, musik og teater i vækst – kvalitet i top”.

” Hvad har Haderslev været i stand til at opnå på tværs af grænser med fyrtårnsprojektet de sidste fire år?

Styrket fokus på de muligheder, der er i grænselandet for unge med interesse for teater og scenekunst, samt mulighed for at understøtte talentudvikling på teaterområdet.

Rent kompetencemæssigt er undervisningen blevet varetaget dels af husets eget ensemble og supplerende gæsteundervisere. Det har desuden været nødvendigt med en koordinator, der kunne varetage alle praktiske opgaver samt være kontaktperson og ”stamlærer” for eleverne. Det tværkommunale samarbejde har sikret, at talenter fra hele Region Sønderjylland-Schleswig har haft mulighed for at deltage i optagelses-auditions til forløbet. Den økonomiske støtte fra Kulturaftalen har betydet, at det årlige deltagergebyr for talenterne har kunnet holdes på 2.000 DKK per deltager med professionel undervisning (beløbet er primært gået til dækning af udgifter til ekskursioner). Det har gjort det muligt, at alle unge, uanset baggrund, har kunnet deltage i projektet.

Borgerne har fået en mulighed for at opleve unge teatertalenter fra Danmark og Tyskland samarbejde om et teaterprojekt på et højt kunstnerisk niveau. Projektet er desuden et bidrag til udviklingen af et talentmiljø på teaterområdet i Sønderjylland-Schleswig.

” I hvilket omfang har fyrtårnsprojektet været med at opfylde Kulturaftalens mål?

I høj grad. Projektet har givet de unge teatertalenter mulighed for at kunne dygtiggøre sig i et interessesfællesskab på tværs af grænsen. Talenter har kunnet vise deres kunnen, både i trygge rammer på deres teaterhold, hvor professionelle undervisere har sat rammerne, og via de offentlige afslutningsforestillinger på den store scene på Teatret Møllen.

Teatertalenter Sønderjylland-Schleswig

Et professionelt 2-årigt grundforløb for talentfulde, teaterinteresserede unge i regionen mellem 16 og 21 år, der ønskede at udvikle og udforske deres evner inden for teater og scenekunst.

Eleverne har fået professionel undervisning i en bred vifte af scenekunstens elementer: skuespil, instruktion, skrivekunst, scenografi osv. De er gennem ekskursioner og festivalbesøg blevet præsenteret for en række forestillinger i resten af landet. Ofte har disse arrangementer været knyttet til et Q&A med de medvirkende kunstnere. Desuden har eleverne opført en afgangsforestilling på Teatret Møllens egen scene.

Gensidigt berigende oplevelse

For hele Teatret Møllen har det været en gave at have talenterne. Qua deres alder og interesser bidrog de med et perspektiv på teatrets virke fra en ung målgruppe, som ikke er stærkt repræsenteret på teatret på nuværende tidspunkt. Den enkelte kunstner har fået skærpet bevidstheden om, hvordan de underviser, og hvordan de arbejder med unge mennesker.

I alt har 8 elever i 2017-2019 deltaget i projektet, samt ca. 250 publikummer til talenternes afgangsforestilling i 2019. 10 nye elever kom til i 2020, som ligeledes afslutter deres forløb med en afgangsforestilling.

”Sjældent har et projekt givet så megen mening som ”Teatertalenter Sønderjylland-Schleswig”. Deltagerne har udviklet sig under forløbet og kommer ud af forløbet klædt på med en udvidet kunstnerisk bevidsthed og en lang række nye kompetencer og perspektiver. Vi har, over de fire år projektet har været i gang, oplevet et meget engageret og dedikeret hold unge teatertalenter, som også har haft en glædelig og dynamisk indvirkning på huset. Det har således været en stor glæde for Teatret Møllen at afvikle ”Teatertalenter Sønderjylland – Schleswig”, og vi ser frem til at undersøge mulighederne for at fortsætte lignende forløb i fremtiden.”

Nikolaj Mineka, teaterchef, Teatret Møllen

i FAKTABOKS

Teatret Møllen er egnsteater, der siden 1974 har haft til huse i den gamle slotsvandmølle i Haderslev. Der spilles årligt ca. 120 forestillinger for børn og voksne stationært på Teatret Møllen samt på turné over hele landet. Dagligdagen i huset er præget af produktioner og de mange gæstespil, der hvert år lægger vejen forbi. Desuden er huset meget ofte fuldt af børn. Teatret administrerer nemlig Haderslev Kommunes skoleteaterordning, der giver alle børn i kommunen mulighed for at komme i teatret én gang om året. Fyrtårnsprojektet blev støttet med 100.000 DKK hvert år.

Stadt Flensburg

FOLKBALTICA FESTIVAL

TEAMET BAG FOLKBALTICA MED
FLENSBURGS BYBILLEDE I BAGGRUNDE

Fra nichefestival til fyrtårnsprojekt

Den første folkBALTICA Festival blev afholdt i 2005, arrangeret af en håndfuld folkemusikentusiaster. Festivalen er vokset i mellemtiden, og musikerne kommer ikke kun fra østersøområdet for at optræde på festivalen, men fra hele Europa og sågar Canada.

Et fyrtårn for hele grænselandet

Stadt Flensburgs fyrtårnsprojekt har åbnet sig for andre musikalske folkemusikpåvirkninger. Der bliver skabt en musikalsk diversitet, og publikum kan se frem til ekstraordinære oplevelser til den årlige festival om foråret. Koncerterne finder sted i hele grænseregionen, både i byerne og på nye og anderledes spillesteder ude på landet.

Musikalsk fællesskab

Festivalen udmærker sig ikke kun ved musikken og koncerterne. Festivalledelsen, publikum, medlemmerne af folkBALTICA Ensemblet og de mange frivillige hjælpere er vokset sammen til et fællesskab, og det skal fortsat plejes og udbygges også i fremtiden. Festivalen har som sit mål at udbrede idéen om grænseoverskridende samarbejde og den fredelige sameksistens i den dansk-tyske grænseregion i hele verden, udtaler festivalens kunstneriske leder Harald Haugaard.

”

folkBALTICA er en bevægelse – den europæiske tanke og musikkens næsten grænseløse muligheder udgør festivalen.”

Harald Haugaard, kunstnerisk leder af folkBALTICA Festival

INTERVIEW

” Hvorfor har Stadt Flensburg valgt folkBALTICA Festival som fyrtårnsprojekt?

folkBALTICA er et kulturprojekt, der har hjemsted i Flensburg og finder sted i (næsten) alle kommuner i Kulturregion Sønderjylland-Schleswig. Ingen andre kulturprojekter i Flensburg har et dna, der er så stærkt præget af det dansk-tyske fællesskab.

” Hvad har Stadt Flensburg opnået med fyrtårnet i de forgangne fire år i et grænseoverskridende perspektiv?

Publikum, musikere og alle, der føler en entusiasme for festivalen, er mødtes hen over grænsen, har lært hinanden (bedre) at kende og er vokset tættere sammen gennem musikken.

” Hvorvidt bliver Kulturaftalens mål opfyldt med det valgte fyrtårn?

”Kultur grænseløs” er også et passende motto for folkBALTICA. Interessen og respekten for den kulturelle og musikalske mangfoldighed i regionen er blevet udviklet og styrket tillige med nye transkulturelle netværk. folkBALTICA Ensemblet giver derudover unge i regionen mulighed for at udvikle deres kunstneriske talenter.

i FAKTABOKS

Folkemusikfestivalen bliver afholdt hvert år over flere dage om foråret og har altid nye fokusområder og temalande. Fokus ligger på at forbinde traditionel folkemusik og musikalske nyfortolkninger. Som fyrtårnsprojekt for Stadt Flensburg modtager festivalen årligt 100.000 DKK fra Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig. På grund af corona har det i 2020 ikke været muligt at gennemføre festivalen og de planlagte ”Windmondkonzerte” i november.

Musik og scenekunst: Kunst, musik og unge

Fyrtårnet har sat fokus på videreudvikling af dansk-tysk Messingblæserakademi og unge folkemusiktalenter.

Sønderborg kommune har i perioden 2017-2020 igangsat en række initiativer for at fremme netop de unge musiktalenter.

I 2017 fik danske og tyske unge fra dansk-tysk Messingblæserakademi meget kompetent undervisning i deres instrument samt gode sammenspilmuligheder i mindre ensembler. Samtidigt kunne Sønderborg Musikskole profilere sig selv og udøve sammenspil og genren folkemusik ved at ensemblet "Glimt i Øret (GIØ)" blev dygtiggjort igennem undervisning. Ensemblet fik endda muligheden for at spille til Spejdernes Landslejr i Sønderborg.

I 2018 satte koncertfortællingen "Kærlig hilset fra Ingenmandsland" fokus på afslutningen af 1. Verdenskrig, blandt andet med offentlig forestilling og tre skolekoncerter. Komponisterne, sangerne og musikerne bag koncertfortællingen kreerede en helt fantastisk opsætning af en familiehistorie uden sammenligning. Alle parter fik en historisk indsigt og en fantastisk oplevelse ud af det. Sammenlagt har 250 personer inkl. skolelever deltaget til elevkoncerten.

I 2020 havde Sønderborg Kommune 3 fyrtårnstiltag, der dog helt eller delvist blev udskudt til 2021 grundet corona-pandemi. Tiltaget "Human Atlas of Co-existence" ville arbejde med emnerne ungdom, uddannelse, demokrati og sameksistens, for derved at skabe kreative produkter, der kunne fremvises og som skulle være blivende for eftertiden. Her var der tånt at ca. 200 unge fra begge sider af grænsen i alderen 13-18 skulle mødes til en UngDanmark-samling og arbejde med emnerne.

I anledning af genforeningsjubelåret har sangskriverne Felix Meyer fra Tyskland og danske Christian Juncker skrevet en fælles sang "Læg dit hjerte in meine Hand" og fremført det ved en pressebegivenhed ved grænseovergangen Skomagerhus på Genforeningsdagen 15. juni 2020. Tiltaget går under navnet "Nord – Süd" og sangen skulle opføres til åbningskoncerten for folkBALTICA i Alsion d. 6. maj 2020, der blev aflyst.

Det sidste tiltag forener danske og tyske unge via workshops med Europas største forening af hackere, The ChaosComputerClub, med det formål at give de unge ny viden om netsikkerhed. Tiltaget "Tysk-dansk-grænseHACK" skal fungere som et indspark til drøftelser omkring informationsfrihed, demokrati og teknologi. Sønderborg Kommune havde valgt ikke at have noget fyrtårnstiltag i 2019. Fyrtårnsprojektet blev støttet med 100.000 DKK hvert år.

Historisk indsigt

INTERVIEW

Hvorfor valgte Sønderborg "Musik og scenekunst" som et fyrtårnsprojekt?

Sønderborg Kommune valgte "Musik og scenekunst", dels for at fyrtårnet kunne spille godt ind i indsatsområderne i Kulturaftalen, og dels for at man kunne arbejde med følgende tre indsætter:

1. Videreudvikling af dansk-tysk Messingblæserakademi
2. Unge folkemusiktalenter
3. Undervisning og udvikling af danske og tyske unge med henblik på daglige optrædener på Spejderlejren i 2017

I december 2019 besluttede kulturudvalget i Sønderborg Kommune, at kommunens kulturelle fyrtårn i 2020 blev ændret til "kunst, musik og unge".

Baggrunden herfor var, at kommunens kulturelle fyrtårn derved kunne favne bredere og muliggøre projekter af flere forskellige kulturformer.

Hvad har Sønderborg været i stand til at opnå på tværs af grænser med fyrtårnsprojektet de sidste fire år?

Fyrtårnsprojektet har været med til at pleje eksisterende netværk samt udvidet horisonter for netværksdannelsen. Derudover har fyrtårnet og initiativerne heri været med til at stimulere inspirerende udveksling af kulturelle oplevelser hen over grænsen.

I hvilket omfang har fyrtårnsprojektet været med at opfylde Kulturaftalens mål?

Der har været særligt fokus på, at Sønderborg Kommunes fyrtårn og de tilhørende fyrtårnsprojekter har harmoneret med indsatsområderne i Kulturaftalen. Samtidig flytter fyrtårnsprojekterne også med kommunens egen kulturpolitik "Kulturkompasset" samt Byrådets vision i forhold til at fastholde og udvikle det grænseoverskridende samarbejde, som jo er et grundlæggende mål i Kulturaftalen.

”

"Spejdernes Lejr var en spændende platform at stå på for de unge musikere i folkemusikensemblet "Glimt i Øret", og samtidig gav projektet en anderledes mulighed for at udbrede kendskabet til folkemusikken, særligt til andre unge mennesker."

Allan Ørsløv, musikskoleleder på Sønderborg Musikskole.

Kommunikation og markedsføring

NØGLEN TIL SUCCES

🔑 Kommunikation og markedsføring – nøglen til succes

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig og de forskellige projektaktiviteter er blevet understøttet af en lang række markedsførings- og pressetiltag i hele projektperioden. Her er den klassiske pressemeddelelse blevet brugt for at informere overordnet og bredt i det dansk-tyske grænseland via medierne. Men der er også gjort brug af målrettede invitationer til udvalgte presserepræsentanter med henblik på øget omtale af aktiviteter i lokalområdet. Disse tiltag skulle føre til større synlighed for Kulturaftalen i hele grænseregionen, så borgerne også kunne engagere sig i aktiviteterne.

🤝 Intern og ekstern formidling

I kommunikationsarbejdet har fokus ligget både på den interne og den eksterne formidling. Pressemeddelelser, nyhedsbreve og invitationer er udsendt bredt til interesserede borgere og kulturaktører og videregivet til medlemmer af faggrupperne og partnerne til orientering.

Målet med denne bredt anlagte markedsføringsindsats har været og er at synliggøre det dansk-tyske kultursamarbejde både overordnet og projektrelateret. Til det formål er der gjort brug af forskellige kommunikationskanaler: hjemmesiden kulturfokus.dk, facebook siden kulturfokus, nyhedsbreve og kulturfokus-magasinet. På kultur- og netværksmøder i foråret og efteråret om forskellige emner kunne aktører og interesserede få information om aktuelle idéer og projekter. I den forbindelse havde aktørerne også mulighed for at udbygge og styrke netværk.

📖 Kulturfokus-magasin

Kulturfokus-magasinet er udkommet to gange årligt, både i en trykt og en digital version. I magasinet er der regelmæssigt bragt artikler om Kulturaftalens aktiviteter for en bred læserskare. Magasinet kunne fås gratis i kulturinstitutionerne i grænselandet. På tysk side udkom magasinet også som indlæg i Friesenanzeiger og Flensburg Journal, blev distribueret til husstande og kunne fås på offentligt tilgængelige steder. Målet var en bedre synliggørelse af Kulturaftalen syd for grænsen. Jubilæumsudgaven i oktober 2019 blev det sidste kulturfokus-magasin, og der vil fremover være fokus på øget digital formidling og artikler i forskellige regionale og overregionale medier. Der vil fortsat blive lagt artikler om nuværende og kommende projektaktiviteter ud på hjemmesiden kulturfokus.dk.

🗣️ Differentieret pressearbejde

Den direkte og differentierede henvendelse til presserepræsentanter om lokale aktiviteter under Kulturaftalen var et andet vellykket tiltag. Det lykkedes især godt i projektet "Sang uden grænser" og "UNG2020". Pressen på begge sider af grænsen har på lokalsiderne f.eks. berettet om musikpædagogernes besøg i børnehaver og skoler eller fulgt børns og skoleelevers dansk-tyske møder. Pressen har også været til stede til danse-, kunst- og filmworkshoppene på de deltagende skoler og berettet om dem.

🌱 Projekternes bæredygtighed

Der er i arbejdet med at sikre, at de igangsatte aktiviteter kan have en rækkevidde udover kulturaftaleperioden. Aktiviteter er blevet fastholdt på video. Der er udviklet undervisningsmaterialer og læringsfilm, som pædagoger og lærere kan bruge i deres arbejde med at formidle dansk-tyske kultur- og nabosprogsemner. Materialerne og filmene vil også være tilgængelige på hjemmesiden, når Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig 2017-2020 er afsluttet.

Udgivet af

Redaktion: Annika Carstensen, Angela Jensen, Galina Jørgensen

Skribenter: Annika Carstensen, Angela Jensen, Galina Jørgensen, Rune Raahauge Henningsen

Billeder: Ard Jongsma, Ute Levisen, Tim Riediger, Heiner Seemann, Martin Ziemer, Projektfotos

Design: Freshkonzept GmbH, Original Maike, Flensburg

KOLOFON

REGION SØNDERJYLLAND-SCHLESWIG

Regionskontor & Infocenter

Lyren 1 | DK-6330 Padborg

☎ +45 74 67 05 01 | 📠 +45 74 67 05 21

www.kulturfokus.dk | www.region.dk | www.kulturakademi.dk

2020 ISBN Nr.: 978-87-93827-20-2